

BÜTÜN

GÜNLERİN

AKŞAMI

Jenny Erpenbeck

Çeviri: Regaip Minareci

R O M A N

JENNY ERPENBECK
BÜTÜN GÜNLERİN
AKŞAMI

Can Çağdaş

Bütün Günlerin Akşamı, Jenny Erpenbeck

Almanca aslından çeviren: Regaip Minareci

Aller Tage Abend

İlk baskı (bu çeviriye kaynak alınan baskı): Knaus Verlag, 2012

© 2012, Albrecht Knaus Verlag, Verlagsgruppe Random House GmbH,
Münih, Almanya

© 2020, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Aralık 2020, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alpan

Editör: Şebnem Sunar

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-4777-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25

Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JENNY ERPENBECK
BÜTÜN GÜNLERİN
AKŞAMI

ROMAN

Almanca aslından çeviren

Regaip Minareci

♥can

Jenny Erpenbeck'in Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Gidiyor, Gitti, Gitmiş, 2018

JENNY ERPENBECK, 1967'de Doęu Berlin'de doğdu. 1988-1990 yılları arasında Berlin Humboldt Üniversitesi'nde tiyatro öğrenimi gördü. 1990-1994 arasında ise Hanns Eisler Müzik Yüksekokulu'nda Ruth Berghaus, Heiner Müller ve Peter Konwitschny'nin öğrencisi olarak müzik tiyatrosu yönetmenliği eğitimi aldı. Bir süre Graz Operası'nda reji asistanı olarak çalıştı. 1990'lı yıllarda öykü ve oyun dallarında ürün verdi. 2008'de yayımladığı ilk romanı *Gölün Sırrı*'yla dikkat çekti. Mainz Bilimler ve Edebiyat Akademisi ve PEN Almanya üyesi olan Jenny Erpenbeck, Berlin'de yaşıyor. *Gidiyor, Gitti, Gitmiş* yazarın son romanı.

REGAİP MİNARECİ, 1955'te İstanbul'da doğdu. Münih'te geçen lise ve üniversite yıllarının ardından 1977'de Hürriyet Grubu'nda çevirmen olarak çalışma hayatına atıldı. Hürriyet Dergi Grubu, Milliyet Dergi Grubu, *Güneş*, *Tercüman* ve Doęan Kitap'ta editör, yazarları müdürü, yayın yönetmeni ve yayın koordinatörü olarak uzun yıllar idari görevlerde bulundu. Önceleri gazeteciliğin yanı sıra sürdürdüğü edebiyat çevirmenliğine artık tam zamanlı olarak devam ediyor.

Wolfgang'a.

“Daha geçen yaz buradan
Marienbad’a gitmiřtik.
Ya şimdi, nereye gidiyoruz şimdi?”

Austerlitz, W.G. Sebald

I. KİTAP

1

Tanrı verdi, Tanrı aldı, demişti kadına büyükannesi mezar çukurunun başında. Ama doğru değildi bu; çünkü Tanrı var olandan çok daha fazlasını almıştı – yaşasaydı çocuktan yana büyüyüp serpilecek ne varsa şu aşağıda yatıyordu şimdi ve toprağın altına girecekti. Üç avuç toprak ve sırtında okul çantasıyla evden koşarak çıkan küçük kız toprağın altındaydı işte; kız, gitgide uzaklaşırken okul çantası bir aşağı bir yukarı sallanıyordu; üç avuç toprak ve solgun parmaklarıyla piyano çalan on yaşındaki kız orada öylece yatıyordu; üç avuç dolusu ve saçları bakır kızılı parladığı için erkeklerin arkasından baktığı yeniyetme kızın üzeri örtülmüştü; üzerine üç kez toprak atılmıştı ve eğer onun da hareketleri ağırlaşmaya başlamış olsaydı, Aman anne, diyerek yaptığı işi elinden alacak olan yetişkin kadının da ağzına ağır ağır toprak dolmuştu. Şu mezarda, üç avuç toprak altında yatan yaşlı kadının da hareketleri ağırlaşmaya başlamıştı ve ona da başka bir genç bir kadın ya da oğlu bazen, Aman anne, derdi, şimdi o da çukur yeniden tamamen dolana kadar üzerine toprak atılmasını bekliyordu, çukur doludan biraz daha dolu olacaktı, çünkü, görülemez kadar derinde yatıyor olsa da çukurun üstündeki tümseği oluşturanı beden. Aniden ölen bir bebeğin

üzerinde neredeyse hiç tümsek oluşmazdı. Aslında tümsek dediğin, tepe dediğin Alpler kadar muazzam olmazdı. Bunları düşünüyor kadın, oysa Alpler'i kendi gözleriyle henüz hiç görmedi.

Çocukluğunda büyükannesi ona öyküler anlatırken oturduğu alçak taburenin üzerinde oturuyor. Büyükannesinin eşyaları arasından kendi evine götürmek istediği tek parçaydı bu tabure. Holde bu alçak taburenin üzerine oturup sırtını duvara yaslamış, gözleri kapalı, bir arkadaşının önüne koyduğu yiyecek içeceğe elini sürmüyor. Yedi gün boyunca böylece oturacak. Kocasını onu tutup kaldırmaya çalıştı, ama kadın direndiği için başaramadı. Adam çıkıp kapı arkasından kapandığında kadın rahatlıyor. Büyük büyükanne daha cuma günü uyuyan küçük kızın başını okşamış ve ona Maideleh demişti. Kadın, bu çocuğu doğurarak büyükannesini büyük büyükanneye dönüştürmüştü, annesini de büyükanneye, ama şimdi bütün dönüşümler ortadan kalkmıştı. Annesi ona önceki gün –ki o zaman büyükanneydi daha– bir yün battaniye getirmiş, soğuk günlerde bebeğiyle parkta dolaşmaya çıktığında sırtına almasını öğütlemişti. Kocasını ona gece vakti, Bir şey yap, diye bağırmişti. Ama kadın böyle bir durumda ne yapılacağını bilmiyordu. Adamın bağırmasının ardından ve kadının ne yapacağını bilmediği birkaç dakikadan sonra, kocası da ne yapacağını bilmediği o bir andan sonra kadına artık tek söz etmemişti. Kadın çaresizlik içinde artık büyükanne olmayan annesine koşmuştu, annesi de ona eve dönmelerini, onu orada beklemelerini, birilerini yollayacağını söylemişti. Kocası salonda bir aşağı bir yukarı gidip gelirken kadın, çocuğa dokunmaya bir daha cesaret edememişti. İçi su dolu kovaları evden çıkarmış ve boşaltmış, holdeki aynanın önüne bir çarşaf asmıştı, çocuğun yattığı odanın pencereleri-

ni geceye doğru açmış, sonra da beşiğin yanına oturmuştu. Bu hareketlerle yaşamın insanlarca şekillenen bölümünü anımsamıştı. Ama evinde yaşanalı henüz bir saat bile olmayan o olay insan elinin eseri değildi.

Bebeğin, üzerinden sekiz ayın bile geçmediği doğumunda da öyle olmuştu. Çocuğun bir türlü doğmak bilmediği bir gece, bir gün ve bir geceden sonra ölmek istemişti kadın. O saatlerde yaşamdan iyice uzaklaşmıştı: Dışarıda bekleyen kocasından, odanın bir köşesinde sandalyede oturan annesinden, su taslarıyla ve bezlerle uğraşan ebeden, hatta sözümona içinde ama görünmez olan şu bebekten bile çoktan uzaklaşmıştı. Sonra doğumu izleyen sabah yapılması gerekenlerin herkesçe yapıldığını yatağından izlemişti: Büyükanneye dönüşmüş olan annesi, tebrik için gelen bir arkadaşını karşılamıştı; büyük büyükanneye dönüşmüş olan büyükanne, “21. Mezmur”un yer aldığı lohusa pusulasını getirmişti, kocası ise bebeğin şerefine içmek için meyhaneye gitmişti. Kadınsa bebeği kollarına almıştı ve bebeğin üzerinde onun, annesinin ve büyükannesinin doğumdan önceki aylarda ördükleri giysiler vardı.

Şimdi olanlar için de kurallar vardı. İnsanlar tan vakti gelmiş, bebeği beşiğinden almış ve bir beze sarıp büyük bir sedyenin üzerine koymuştu. Yavrucak öylesine küçük ve hafifti ki merdivenlerden inerken yuvarlanıp gitmesi için birinin onu tutması gerekmişti. *Saj mojchl, un fal mir mejne trep nit arunter.*¹ Yalvarırım. Yoksa çocuğun aynı gün toprağın altına gireceğini biliyordu kadın.

1. (Yidiş) Aman, merdivenden düşeyim deme sakın. (Ç.N.)

Şimdi büyükannesinin düğün hediyesi olan o tahta alçak taburenin üzerinde oturuyor, gözleri kapalı, başka zamanlarda gördüğü yaşlı insanlar gibi oturuyor. Yaşlı insanlara bazen yemek götürürdü, şimdiyse bir arkadaşı yemeklerle dolu kâseleri onun ayaklarının dibine dizmiş. Nasıl önceki gece evdeki bütün suları boşalttıysa – çünkü ölüm meleği bu suların içinde kılıcını yıkarmış; nasıl aynanın önüne bir çarşaf asıp pencereyi açmışsa – çünkü başkalarından böyle görmüştü, bir de çocuğun ruhu bir daha dönmek üzere dışarı uçarmış; işte şimdi yedi gün boyunca orada oturacaktı – çünkü başkalarının da öyle oturduğunu görmüştü, ayrıca son gece çocuğun odası olan o acımasız yere bir daha girmek istemediğinden nereye gideceğini bilmiyordu. İnsanların âdetleri acımasızlığın içine patika gibi örülmüş, diye düşünüyor kadın, bir kazazedenin tutunup kendini yukarı çekebileceği somut nesnelere gibiler, o da mümkün olabilirse tabii. Yeryüzünü yöneten bir Tanrı değil rastlantılar olsaydı ne iyi olurdu, diye düşünüyor.

Nedeni, yorganın kalınlığı olabilir belki. Çocuğun sırtüstü yatması. Genzine tükürüğünün kaçması. Hastalığı ve bunu kimsenin bilmemesi. Ağlamasının kapılar ardından neredeyse hiç duyulmaması. Kadın, annesinin ayak seslerini duyuyor ve o tarafa hiç bakmadan orada ne yaptığını biliyor: Annesi beşiğin içinden aldığı yorganların ve yastıkların kılıfını söküyor, beşiğin üzerini çatı gibi örten kumaşı ahşap iskeletten ayırıyor ve beşiği kenara itiyor. Şimdi bir kucak çamaşırıyla odadan çıkıyor, alçak taburede oturan ve gözlerini hâlâ kapalı tutan kızının yanından geçip çamaşırları çamaşır odasına indiriyor. Ne yapılması gerektiğini bilemeyecek kadar gençti. Annesi bütün bu konuları konuşmamıştı onunla. Kocasısı da ne yapılması gerektiğini bilememişti. Kadın çocukla, ha-

yatı korunması gereken bu canlıyla özünde hep yalnız kalmıştı. Yaşamın bir makine gibi işlemediğini ona önceden söyleyen olmamıştı. Annesi geri dönüyor. Holdeki aynayı örten çarşafı geçerken çekip alıyor, katlıyor ve çocuğun odasına götürüyor. Bu amaçla yanında getirdiği bavulun en altına yerleştiriyor, sonra çocuğun eşyalarını şifonyer çekmecesinden alıp, bavuldaki çarşafın üstüne koyuyor. Doğumdan önceki aylarda hamile bir kadın olarak o, annesi ve büyükannesi bu hırkaları, elbiseleri ve bereleri işlemiş ve örmüşlerdi. Annesi şimdi boşalan çekmeceyi yerine itiyor. Şifonyerin üzerinde küçük gümüş çingirakları olan oyuncak duruyor. Annesi oyuncuğı oradan alınca ziller çingirdiyor. Dün, kızı henüz anneyken ve bebeğiyle oynarken de çingirdemişlardı. O andan beri geçen yirmi dört saat içinde çingirdama sesi değişmemiş. Annesi şimdi oyuncuğı bavulun içindeki eşyaların en üstüne bırakıyor, bavulu kapatıp eline alıyor, odadan çıkıyor, elinde bavulla holden geçip bodruma iniyor. Belki de çocuğun vaftizi henüz yapılmadığı ve anne babasının evliliğı sadece *Notzivilehe*¹ olduğu için böyleydi. Çocuğı o gün Yahudi geleneklerine göre gömmüşlerdi, kadın da şimdi Yahudi geleneklerine göre bir hafta taburede oturacaktı; ama kocası konuşmuyor onunla. Şimdi mutlaka kilisede çocuğunun ruhuna dua ediyordu. Çocuğun ruhu şimdi nerededir acaba? Arafta mı? Cennette ya da cehennemde mi? Yoksa kimilerinin dediğı gibi bu çocuk, anne ve babasının bilmediğı başka bir yaşama dair bir şeyi kısa sürede tamamlamak üzere gelen ve bu yüzden çok geçmeden geldikleri yere dönenlerden miydi yoksa?

1. Avusturya-Macaristan İmparatoru I. Franz Joseph'in 1868 yılında çıkardığı kanuna göre, evlenmeleri için resmî engelleri bulunmayan ancak farklı dinlere mensup çiftlerin hayatlarını birleştirmelerine izin verilen bir tür acil durum evliliğı. (Ç.N.)

Kadının annesi yeniden geliyor, çocuğun odasına giriyor ve pencereleri kapatıyor. Yaşamın öte tarafında hiçbir şey yok belki? Evin içinde çıt çıkmıyor şimdi. Aslında kadının en çok istediği bu.

Hava kararınca kadının memeleri sertleşip acımaya başlıyor. Sütü var hâlâ, toprağın altında yatan bir çocuk için oluşan süt. Kendinde fazladan olan bu şey yüzünden gebermeyi öyle çok isterdi ki. Çocuk mosmor kesilip hâlâ soluk almaya uğraştığı sırada, kadın yaşamının tamamını düşüncelerinde çocuğuna armağan etmek istemişti, atalarının Tanrısıyla bir pazarlığa girip yaşamını kendi içinden çıkmış yaşam uğruna takas etmeyi dilemişti. Ama Tanrı –varsa eğer– armağanı kabul etmemiştir. Yaşıyordu o. Şimdi anımsamıştı, büyükannesi büyükbabasını ziyarete giderken düşününden bu yana onun da gelmesine asla izin vermemiştir. Ama bebek doğup büyükanne bebeği büyükbabaya göstermek istediğinde öğrenmişti kadın: Büyükbaba, torununun o *goy*'la¹ evlendiği gün bu yaşayan gelin için ölü nöbeti tutmuş ve bütün güçsüzlüğüne karşın yedi gün boyunca yatakta oturmuştu. Yukarıdan, büyükbabasının cennetinden bakıldığında artık kadın da öbür dünyaya geçmişti ve Tanrı'ya takas için sunabileceği hiçbir şeyi kalmamıştı. Gece olunca kadın yemek kâselerini kenara itiyor ve uyumak için alçak taburenin yanına uzanıyor. Annesinin ne zaman yattığını duymuyor. Kocasının dönüşünü de duymuyor. O gecenin bir saatinde; Galiçya'nın 50,08333 kuzey enlemi ve 25,15000 kuzey boylamında yer alan bir kasabasında bir bebeğin ani ölümünün üzerinden tam yirmi dört saat geçmiş oluyor.

1. (İbr.) Aslen ulus anlamına gelmekle birlikte günümüzde Yahudi olmayanları tanımlar. İfade, küçümseyici bir anlam içerir. (Ç.N.)

Karanlık bir kulübenin içindeki yatakta yaşlı bir adam sessizce yatıyor. Uzun zamandır yatıyor öyle, günlerdir, insanların onun ölüm döşeğinde olduğunu anlattıklarını biliyor; ama ölüm bazılarının gözünde karşı tarafa ulaşmak için tek adımda, tek sıçrayışta geçilecek bir hol iken, yaşlı adam muazzam bir ölüme yatmış, holü geçmeyi başaramayacak, artık çok güçsüz kaldığı için yapamayacak bunu belki.

Başucunda karısı oturuyor, uzun zamandır ağzını açmadan oturuyor; bu arada dışarıda hava karardı yine. Tanrı verdi, Tanrı aldı, diyor kadın sonunda.

Geçen bahar karısı sık sık başucunda oturup örgü örmüştü; adam, gözleri artık epeyce bozulduğu halde kadının elindeki parçaların çok küçük olduğunu görebilmişti. Kadın günün birinde, onları bir hafta idare edebilecek malzemelerden bir kek pişirip evden çıkmıştı. O hafta Şabat günü çorbalarına yumurta katılmamıştı. Adamın karısına bunun nedenini sormasına ve açıklama beklemesine gerek kalmamıştı.

O sabah, tan yeri henüz ağarmadan yarı uykulu haldeyken karısının ve kızının odada fısır fısır konuştuklarını duymuştu, karısı öğleden sonra evden çıkmış ve hava karardıktan sonra dönmüştü. Kadın adamın yanına oturmuş, uzun bir sessizlikten sonra, Tanrı verdi, Tanrı aldı, demişti.

Yaşlı karıkoca, torunlarının düğününe davet edilmişti. Kız torunlarının *goy*'un biriyle evlendiği gün ihtiyar adam yatağında doğrulmuş ve aslında ölenin ardından tutulması gelenek olan ölü nöbetini canlı gelin için tutmak üzere yedi gün oturmuştu.

Karısı şimdi yaşlı ve yatalak kocasının başucunda

susuyor ve başını iki yana sallıyor. Bizim Maideleh ne akla hizmetle güzelim kızını bir *goy*'la evlendirdi acaba, diyor ihtiyar adam.

3

Kadın beşiğin içinden aldığı yorganların ve yastıkların kılıfını söküyor, beşiğin üzerini çatı gibi örten kumaşı ahşap iskeletten ayırıyor ve beşiği kenara itiyor. Talihsizlik yıllar önce, kızı henüz bebekken başlamıştı. Dışarıdaki gürültüyü duyduklarında, kocası bakıcıyı bebekle birlikte çocuk odasına yollamıştı hemen, kadına kapıyı kilitlemesini, çalan olursa asla açmamasını ve panjurları kapatmasını tembihlemişti. Sonra alt katta ne olup bittiğine bakmak için ikisi pencereden pencereye koşmuştu: Evin önündeki meydanda ve çevresindeki sokaklarda insanlar toplanmıştı, kimi koşuyor kimi bağırıyordu ama söyledikleri anlaşılmıyordu. Karıkoca, eve ilk taşlar isabet etmeden aşağıdaki panjurları kapatmaya zaman bulamamıştı. Kocası, taşları kimin attığı anlamaya çalışırken Andrej'i fark etmişti. Andrej, diye seslenmişti dışarıya doğru, Andrej! Ama Andrej duymuyor ya da duymazdan geliyordu, muhtemelen ikinci olasılıktı, çünkü elbette taşladığı evde kimlerin oturduğunu biliyordu. Derken Andrej'in attığı bir taş camdan girip karıkocanın kafalarını teğet geçmiş, arkalarında duran kütüphanenin ön camını kırmış ve adama anne babası tarafından mezuniyette armağan edilmiş deri kaplı Goethe külliyyatının 9. cildine isabet etmişti. *Hava gelmiyor hiç / Ölüm sessizliği korkunç! / Uçsuz bucaksız enginlik boyunca/ Deniz kıpırtısız uzanmakta!* Bunun üzerine kocası öfkeden kudurmuş

halde dış kapıyı açmıştı, belli ki niyeti Andrej'i yakasından yakalayıp kendine getirmektir, ama kapıyı hızla kapatmıştı hemen, çünkü Andrej'in şimdi yanına aldığı üç ya da dört delikanlıyla birlikte –ki içlerinden birinin elinde balta vardı– koşar adım evlerine doğru geldiklerini görmüştü. Kapıyı derhal kilitlemiş ve acil durumlar için kapıya yakın bir yerde el altında bulundurdukları tahta parçalarını karısıyla birlikte kapının arkasına çivilemeye çalışmıştı. Ama artık çok geçti, çiviler nerede, çekiç nerede derken kapı balta darbeleriyle dağılmaya başlamıştı bile. Andrej, Andrej. Kadınla kocası merdivenleri koşarak çıkmış, bakıcının ve çocuğun bulunduğu odanın kapısını yumruklamışlardı, ama bakıcı ya kimin içeri girmek istediğini anlamadığından ya da korkusunun büyüklüğünden kapıyı açmamıştı. Onlar da Andrej'in ve adamlarının evlerinin alt katına girmesi üzerine son dik merdiveni tırmanarak tavan arasına kaçmışlardı. Zorbalar zemin katta sağlam kalmış camları da kırıyor, pencere çerçevelerini duvardan söküyor, kitaplığı deviriyor, yorganları boydan boya yarıyor, tabak çanağı ve konserve kavanozlarını yere fırlatıp kırıyor, erzakları sokağa döküyordu. Derken içlerinden biri, kadının ve kocasının tavan arası kapısını sürgülemeye çalıştığını duymuş olmalı ki adamlar birinci katta hiç oyalanmadan merdivenleri koşarak çıkıyor, yol boyunca duvar kâğıtlarını yırtıyor ve duvarlara baltayla rasgele delikler açıyordu. Kadın ve kocası çok ince olan tavan arası kapısının arkasında duruyordu, sürgüyü çekmişlerdi, ne var ki kapının arkasına dayayıp açılmasını önleyebilecekleri ağırlıkta bir eşya bulamamışlardı, şimdi de adamların ayak seslerini o son dik merdivende duyuyorlardı. *Duamı işit Yarab, kulak ver yakarışıma, gözyaşlarıma kayıtsız kalma; çünkü ben bir garibim senin yanında, bir yabancı, atalarım gibi. Uzaklaştır üzerimden bakışlarını, göçüp yok olmadan mutlu olayım!* Tanrım,

Tanrım. Aşağıdan bir çıkış yoksa o halde yukarıdan olmaydı. Bir gedik yaratabilmek için çatı kiremitlerini elleyle ittirmeye başlıyorlar. Ne var ki peşlerindeki adamları kısa bir süre için durduran arkalarındaki kapı ince, birkaç tahta parçasından ibaret. Kadının kendini yukarı doğru çekip gedikten çatıya çıkabilmesi için kocası yardım ediyor ona. Sonra kadın kocasını çekmek istiyor. Derken ince kapı, köpek sürüsünün yumruklarına ve tekmelerine daha fazla direnç gösteremiyor. Kadın, kocasını bir kolundan tutup yukarı çekerken aşağıdaki adamlar da diğer kolundan asılıyor. Lot, evine konuk olmuş melekleri kimseye teslim etmeye yanaşmıyor. Lot, eşikte duruyor, güruh onu kolundan yakalamış çekmeye ve gösterdiği konukseverlikten ötürü cezalandırmaya çalışıyor; kötülük yapmak, eziyet etmek, üzerine kusmak, tekmelemek istiyor ama melekler onu melek elleriyle içeriden, diğer kolundan kavıyorlar, güçlü onlar, dışarıdaki gözü dönmüş insanları yeniyor ve Lot'u yeniden evin içine çekip onunla adamlar arasındaki kapıyı kapatıyorlar; dışarıdaki adamlar ne birbirlerini ne de Lot'un evinin kapısını görebiliyor artık, duvarlara el yordamıyla tutunuyorlar, çekip gitmekten başka çareleri yok. *Tanrım, sakın geç kalma.* Kadında meleklerin gücü yok, kocasını çekip yanına almayı başaramıyor, kocasını kolundan tutarken çocukluğundan beri tanıdığı Andrej'den merhamet dileniyor, tanımadığı, biri baltalı olan adamlardan da; ama o kocasının koluna sımsıkı yapışmışken, aşağıdaki tanımadığı adamlar ve çocukluğundan beri tanıdığı Andrej kocasına önce hakaret ediyor, sonra vuruyor –merhamet edin!– en sonunda da gözlerinin önünde parçalıyorlar adamı. Kadın bırakmıyor sarıldığı kolu. Önce kocasının elinden tutuyorken bir parça et kalıyor sonra elinde, sonra da tutup çekebileceği canlı bir şey kalmıyor. Artık ölümün elinden tutmuş Yahudi bir dul o. Sonra bırakıyor elinde-

kini, doğruluyor ve gözlerini aşağıdaki kasabaya, uçsuz bucaksız araziye çeviriyor. Güpegündüz şimdi, çatılar samanla ve ahşapla kaplı, yollar, meydanlar, çeşmeler, uzaklarda tarlalar ve orman görüyor, inekler otlanıyor, bir at arabası tarla yolunda ilerliyor; aşağıda, evin önünde duruyor, evin önünde dikilen insanlar var, başlarını kaldırmış ona bakıyorlar, susuyorlar şimdi ve yerlerinden kıpırdamıyorlar. Derken kadın ansızın kar yağdığını görüyor. Her şey donacak şimdi, diye düşünüyor, iyi ki öyle, kar, kar. Bilincini yitirip düşüyor, dik eğimli çatıdan yuvarlanarak aşağıya –şans bu ya– adamların az önce sokağa fırlattığı giysi, yatak yorgan ve perdelerden oluşmuş yığının ortasına düşüyor; çaputların, kırmızı ahududu reçellerinin içinde öylece yatıp kalıyor, geçen yaz kendi kaynatmıştı bu reçelleri; reçel kavanozları, fırlatılırken kırılmış; evet, kırılmış uzuvlarıyla öylece yatıyor kadın, gözlerini kapamış ve meydanda sessizce duranlardan hiçbiri yanına yaklaşmadığı gibi yaşıyor mu, diye de bakmıyor. Yaşıyor ama o an kendisi bilmiyor bunu henüz. Yerdeki eşyalar kadının düşmesiyle bir kez daha havalanıyor, yarılmış yataklardan biraz daha tüy çıkıyor, ince kaz tüyleri havada süzülüyor, sonra ağır ağır ağaç dallarına konuyor, kar, kar, kış gibi.

Şimdi kucağında çamaşırlarla çocuk odasından çıkıyor ve alçak taburede oturan kızının yanından geçiyor. Kızını neden bir Hıristiyanla evlendirdiğini çok iyi biliyor o. Kızı babasını sormaya başladığında, baban günün birinde gitti ve bir daha dönmedi, demişti. Neden gitti? Nereye gitti? Bir gün dönüp gelecek mi?

Kütüphaneye yeni camlar takılmıştı. Kadın, kenar mahalledeki evi satıp kasabanın içine yerleşmişti, kocasının dükkânını çalıştırmayı sürdürmüştü ve elinden avucundan artırdığı her kuruşu kızının çeyizine ayırmıştı. Kızının bugünden yarına öğreneceği şeyi o çoktandır

İnsan kaç kere ölebilir? Ölüm ânı gelip çattığında kimdir?

Bütün Günlerin Akşamı bir yolculuk: Küçük tesadüflerle başka zamanlara, başka mekânlara sürüklenen, bir yanılla hep aynı ama aslında farklı yaşanan tek bir hayatın yolculuğu. Bir ömür seyri. Çünkü bir kez başlayan bir hayat için günün sonu hep akşam ve orada ölüm var.

Jenny Erpenbeck *Bütün Günlerin Akşamı*'nda bizi 20. yüzyıl boyunca Galiçya'dan Viyana'ya, Moskova'dan Berlin'e uzanan farklı kültürel coğrafyalarda, farklı siyasal iklimlerde, tek bir ömrün kucaklayabileceği olası hayatlarda dolaştırıyor.

“Erpenbeck, çağımızın en iyi ve en kışkırtıcı yazarlarından biri.”

Michel Faber, *The Guardian*

#yirminciyüzyıl #avrupatarihi #savaşlar #nazizm #stalinizm
#viyana #moskova #berlin

